

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

VESIHOOLTO

*** 2 0 5 0 ***

ELYjen Itä- Etelä yhteistyöalueen vesihuoltostrategia 2050

Etelä-Savon toimenpidesuunnitelma

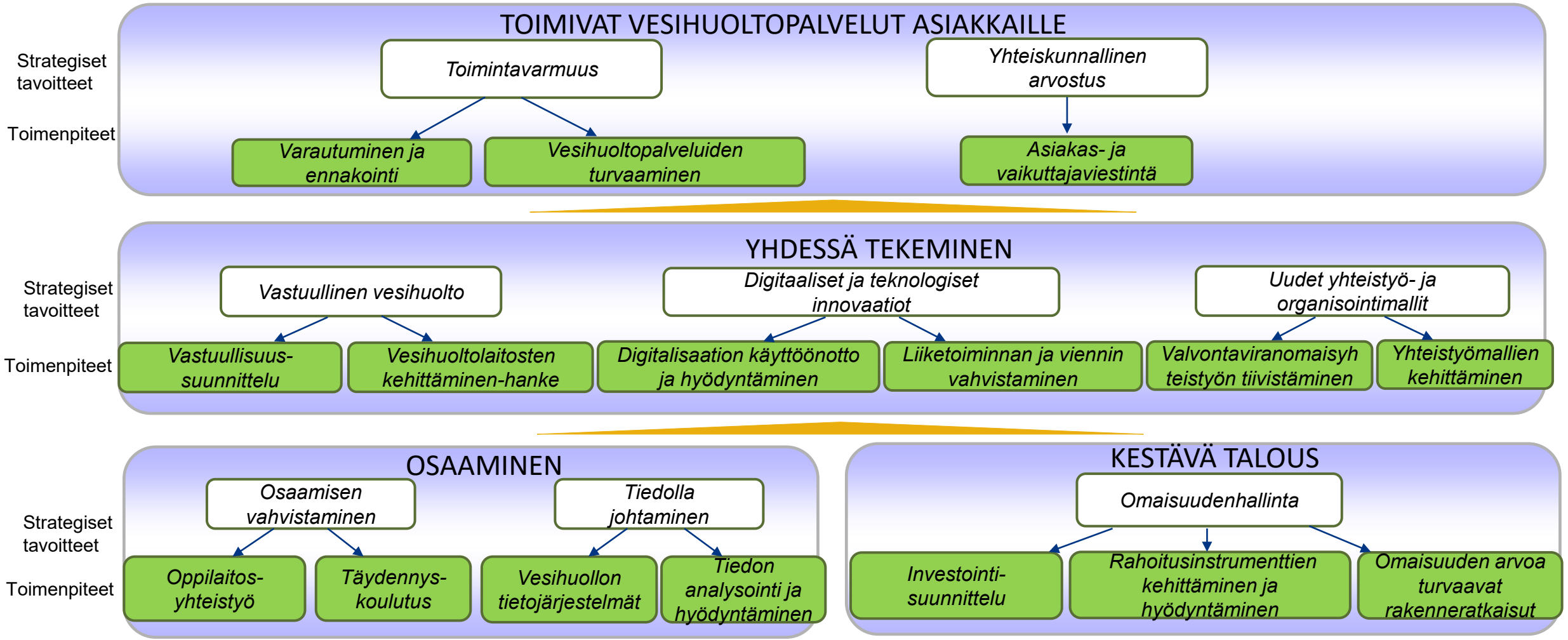
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

2.2.2022

Etelä-Savon strategiakartta

Visio 2050 - Yhdessä tekemällä vastuullista vesihuoltoa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

ETELÄ-SAVON TOIMENPIDESUUNNITELMA

TOIMENPIDESUUNNITELMA

TOIMIVAT VESIHUOLTOPALVELUT ASIAKKAILLE

Tavoitteet: Toimintavarmuus ja yhteiskunnallinen arvostus

Tavoite Toimintavarmuus

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Varautuminen ja ennakointi	<p>1. Perustetaan Etelä-Savoon varautumis- ja häiriötilanneryhmä (= alueen kehittämisryhmä). Haetaan opit eri varautumistilanteista (esim. Juvan case). Esim. Hyviä malleja viestimiseen, klooraukset, varautumissuunnitelmat, varaveden jakelu, avunanto yleisesti, yhteisesti hankittu kalustoa. Huomioitava kohdemäärät, esim. miten paljon varavettä tarvitaan. Varautumisryhmään osallistuu edustajia kaikista osallistujatahosta.</p> <p>2. Varautumiskoulutusta, -harjoittelua, häiriötilannesuunnittelua ja osaamisen jakamista tehdään yli kunta- ja maakuntarajojen tarkoituksenmukaisilla kokoonpanoilla. Tekstiviestijärjestelmä käyttöönotto laitoksissa osana varautumista. Koulutus toteutetaan osana ko. kehittämishanketta.</p> <p>3. Perustetaan itä-etelä yhteistyöalueen osana monialainen ennakointityöryhmä tai –verkosto (teemaryhmät), jossa yhdistetään keskeinen ennakointitieto ja joka jakaa sekä jalkauttaa ennakointityötä.</p>	<p>ELY-keskus, vesihuoltolaitokset, ympäristöterveydenhuolto, pelastuslaitos, kunnat. Maakuntaliitto, järjestöt terveysvastuu, ELY kutsuu koolle</p> <p>IE-alueen toimijat</p>	2022, jatkuva
Vesihuolto- palveluiden turvaaminen	<p>Alueen vesihuoltopalvelut turvataan suunnitelmallisella, oikeaan tietoon perustuvalla omaisuudenhallinnalla. Omaisuus kuvattu omaisuudenhallintajärjestelmään. Esim. yhteinen järjestelmä.</p> <p>Asiaa tuotava esiin kuntien päättäjille. Varmistettava resurssit laitoksilla. Riskilähtöisyys investointien esittämiseen kuntapäättäjille.</p> <p>Rakennemuutosta edistetään alueella tehtävän yhteistyön ja uusien toimintamallien muodossa esim. kouluttamalla ja jakamalla hyviä käytänteitä.</p>	<p>Vesihuoltolaitokset, kunnat, ELY-keskus, maakuntaliitto</p>	2022, jatkuva

Toimeenpanosuunnitelma

Tavoite: Yhteiskunnallinen arvostus

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Asiakas- ja vaikuttajaviestintä	<ol style="list-style-type: none">Sovitaan viestintäkanavat, minkä kautta jaetaan sisältöä vesihuollosta. Yhdistetään eri laitosten viestintäsivustot ja tilit ja sen kautta. (Facebook, Twitter jne.)Viestinnän maakunnallinen ryhmä määrittää viestintäkanavat.Laitokset perustavat sosiaalisen median tilejä esim. Twitter, Facebook, Tiktok, Youtube jne. <p>Alueella viestitään vesihuollon merkityksestä yhdyskunnan elintärkeänä toimintona ja välttämättömyyspalvelun saatavuuden varmistamisesta. Viestitään myös normaalitilannetta. Viestintää toteutetaan suunnitellusti, laaja-alaisesti ja ymmärrettävästi eri kohderyhmille. Viestinnässä korostuu käytännönläheisyys ja jokapäiväinen arkielämä. Positiivista viestintää. Viestinnän tarkoituksena on vesihuollon arvostuksen nostaminen.</p> <p>Laaditaan vuosittain yhteinen alueellinen viestintäsuunnitelma ja yhteiset menettelyt (aikataulut, teemat).</p> <p>Laaditaan toimijakohtaiset viestintäsuunnitelmat (aikataulut, teemat)</p>	Kunnat, vesihuoltolaitokset, ympäristöterveydenhuolto, maakuntaliitot, ELY-keskus sekä palveluntarjoajat ja edunvalvojat	2022, jatkuva

TOIMENPIDESUUNNITELMA

YHDESSÄ TEKEMINEN

Tavoitteet: Vastuullinen vesihuolto, Digitaaliset ja teknologiset innovaatiot ja Uudet yhteistyö- ja organisointimallit

Tavoite Vastuullinen vesihuolto

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Vastuullisuus-suunnittelu	Itä Etelä-yhteistyön alueen toimijat toteuttavat vastuullisuus-teeman mukaisesti yhteistyöprojekteja sekä organisoivat yhteisiä vesihuoltoseminaareja, joissa käsitellään eri ratkaisuja vastuullisuuden toteuttamisesta. Teemoina mm. bio- ja kiertotalous, lainsäädännön noudattaminen, terveys- ja ympäristöarvot, energiatehokkuus. (Tähän liittyy myös taloudellinen tehokkuus ja taloudellinen kestävyys.)	Itä Etelä-yhteistyö-alueen toimijat	2022, jatkuva
	Kuntien ja kaupunkien vesihuollossa laaditaan osana toiminnan kehittämistä vastuullisuusohjelma, joka perustuu YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Valittavat vastuullisuutta vahvistavat teemat voivat olla mm. bio- ja kiertotalous, lainsäädännön noudattaminen, terveys- ja ympäristöarvot, energiatehokkuus sekä talous. Kunnat toimivat vastuullisesti ja turvaavat taloudelliset resurssit vesihuoltolaitoksilleen. Kuntapäätäjien ja vesihuoltolaitosten yhteistyön tiivistäminen. Tässä myös omaisuudenhallinta tärkeää. Ympäristö- jalanjälki vesihuollossa.	Kunnat, vesihuoltolaitokset ja maakunnan muut vesihuoltotoimijat	2022, jatkuva
	ELY-keskuksia on ohjeistettu tunnistamaan 3–5 YK:n kestävän kehityksen tavoitetta (Sustainable Development Goals, SDGs), joiden saavuttamista virastot ja laitokset voivat omalla toiminnallaan merkittävimmin edistää. Valittujen tavoitteiden eteen tehtävästä työstä kertominen tulee olemaan valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnin keskiössä. ELYjen vesihuollon vastuuhenkilöt konkretisoivat valittujen tavoitteiden mukaisesti toimenpiteitä, jotka edistävät vastuullisuuden toteutumista vesihuollossa. Valmistelutyön tueksi tehdään yhtenäinen vastuullisuusohjelma mallipohja ja suunnittelutyökaluja, joita voidaan hyödyntää työskentelyllä.	ELY-keskukset	jatkuva
Vesihuoltolaitosten kehittämishanke	Koulutusta organisoidaan kolmen maakunnan alueella. Koulutus sisältää yhtenä teemana vastuullisuuden, sis. lainsäädäntö, resurssien käyttö, organisoitumisvaihtoehdot jne. Hankerahoitusta haetaan MMM:ltä syksyille 2022. Tavoitteena on organisoida 3-5 koulutuspakettia maakunnittain. Lisäksi koulutustarjontaan sisältää laitoskohtaista konsultointitukea ko. laitoksen vesihuollon kehittämissuunnitelman tekemisestä. Vastuullisuusohjelman laadinnan tueksi tarjotaan vastuullisuusohjelman mallipohja ja suunnittelutyökaluja, joita voidaan hyödyntää työskentelyssä. Koulutus toimii pilottina, josta saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää muilla alueilla.	Hankkeen toteuttaja, vesihuoltolaitokset, oppilaitokset, Etelä-Savon ELY-keskus	2022-2024

Tavoite Digitaaliset ja teknologiset ratkaisut ja kokeilut

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Digitalisaation käyttöönotto ja hyödyntäminen	<p>Vesihuollon tietojärjestelmien käyttökokemukset ja yhteishankinnat.</p> <p>Selvitetään ja vaihdetaan tietoja mm. etäluentamittarien käytöstä. Verrataan kokemuksia etäluenta-hankkeista alueiden välillä. Mukana myös tietoturva-sisältö.</p> <p>Asiakastietojärjestelmä, karttaohjelmisto ja paikkatieto-ohjelmisto. Omaisuudenhallinto-ohjelmisto mukaan. Samoin huolto. Pyritään harmonisoimaan järjestelmiä ja toimintatapoja maakunnassa.</p> <p>Digitalisaation mahdollisuuksia itä-etelä alueen laitoksille avataan verkostotapaamisissa. Käynnistetään digi-teemaryhmä IE-alueella. Osallistutaan teemaryhmän työskentelyyn.</p> <p>Pienissä kunnissa verkkotietoa hallitsee maankäyttöpuoli. Yhteistyömalli siitä, miten vesihuolto on mukana tässä.</p>	<p>Vesihuoltolaitokset, kunnat, ELY-keskus</p> <p>IE-alueen toimijat</p>	2021-2025, jatkuva
Liiketoiminnan ja viennin vahvistaminen	<p>Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön lisääminen, uusien ratkaisujen käyttöön otto antaa referenssejä yrityksille. Referenssit ja yritysten verkostoituminen eri toimijoiden kanssa vahvistaa myös niiden kykyä siirtyä kansainvälisille markkinoille. Globalisaatio lisää kansainvälisten yritysten kiinnostusta myös Suomen markkinoille ja kilpailu tulee lisääntymään myös kotimaan markkinoilla.</p> <p>Hankehaku vuoden 2022 alkupuolella.</p>	<p>Päävastuu on yrityksillä. Toimintaa voivat tukea ELYjen kehittämis- ja yritysrahoitukset</p>	2021-2025, jatkuva

Tavoite Yhteistyö- ja organisointimallit

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Yhteistyömallien kehittäminen	<p>Etelä-Savon alueen yhteistyöryhmän perustaminen, yhteinen foorumi, missä voidaan jakaa tilannekuvaa ja kokemuksia. Uusien asioiden tiedon jakaminen. Jalostetaan ns. korona-yhteistyössä käytettyjä ryhmiä. Lisäksi järjestetään mm. yhteisiä seminaareja ajankohtaisista teemoista. Yhtenä teemana myös varautuminen.</p> <p>Edistetään selvityksen perusteella yhteistyömallien käyttöönottoa mm. käynnistämällä alueellisia yhteistyöryhmiä.</p>	Kunnat, vesihuoltolaitokset muut vesihuoltotoimijat, ELY-keskus, muut viranomaiset	2022, jatkuva Edistetään yhteistyömallien käyttöönottoa 2023 Jatkuva
Valvontaviranomais-yhteistyön tiivistäminen	<p>Luodaan maakunnallisesti muokattavissa oleva viranomaisten yhteistyömalli hyödyntäen jo käytössä olevia malleja ja otetaan malli laajasti käyttöön. Kehitetään mallia tarvittaessa kokemusten pohjalta. Kehitetään yhteistyötä valvontaviranomaisten välillä</p> <p>Tavoitteena hyvien käytäntöjen ja tiedonvaihdon, roolien selkeyttämisen sekä uusien yhteisten toimintatapojen (kuten yhteiset valvontakäynnit) avulla tehostaa valvontaa ja lopulta tarjota parempaa palvelua asiakkaille.</p>	Ohjaus: MMM, STM, YM. Konkreettiset toimenpiteet: Kunnat, kuntien terveyden- ja ympäristönsuojeluviranomaiset, ELY-keskus, E-S AVI	2022, jatkuva
Itä-Etelä-yhteistyöverkoston tiivistäminen	<p>Sovitaan Itä-Etelä-yhteistyöalueen yhteistyöverkoston tapaamis- ja muista yhteistyöjärjestelyistä (teemaryhmät, IE-alueen foorumeita, koulutustilaisuudet, yhteyshenkilöt, toimikausi). Järjestetään säännöllisesti (1-2 krt/v) tapaamisia, joihin kutsutaan tarvittaessa sidosryhmien edustajia.</p> <p>Laaditaan strategian toteutumisen seuranta ja päivitys näihin liittyvät mittarit sekä osallistutaan toteuttamiseen.</p>	Kunnat, vesihuoltolaitokset, vesiyhtymät, maakuntaliitto, ELY-keskus, ympäristö-terveydenhuolto	2022, jatkuva

TOIMENPIDESUUNNITELMA

OSAAMINEN

Tavoitteet: Osaamisen vahvistaminen ja tiedolla johtaminen

Tavoite Osaamisen vahvistaminen

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Oppilaitosyhteistyö	<p>Oppilaitosyhteistyöllä vesihuoltoon tutustumista, opinnäytetöitä, harjoittelupaikkoja vesilaitoksilla</p> <p>Erikoistumisopintokokonaisuuden rakentaminen vesihuollon osalta. Voidaan tehdä myös koulutusvientiä markkinoille.</p> <p>Tutkintotavoitteellinen koulutus: Kartoitetaan työelämälähtöisesti tarvittavan vesihuolto-osaamisen puutteet ja eri oppilaitosten vahvuusalueet, jonka jälkeen koulutusta kehitetään yhteistyössä, toisten vahvuuksia hyödyntäen.</p> <p>Suunnitellaan koulutustarpeet ja järjestetään koulutusta oppilaitosten ja vesialan toimijoiden kanssa yhteistyössä. Samalla sovitaan yhteiset osaamiskriteerit, jotka eri kurssien suorittaneiden tulisi täyttää.</p>	Oppilaitokset Vesihuoltolaitokset, vesiyhtymät, kunnat, ELY-keskus	2022, jatkuva
Täydennyskoulutus	<p>Koulutus- ja tutkimuslaitosten yhdessä järjestämässä koulutuksissa keskitytään vesihuoltoalan eri ammattiryhmien räätälöityihin koulutuksiin IE- alueen strategisten tavoitteiden ja esille nousevien tarpeiden mukaan. Huomioidaan myös substanssiosaamisen ulkopuolinen koulutus.</p> <p>Uusista ja hyväksi havaituista vesihuollon käytännöistä järjestetään havainnollisia ja käytännönläheisiä tapahtumia. IE –alueella järjestään omia ajankohtaistapahtumia vesihuoltoon liittyen.</p> <p>Vesihuoltoalan toimijat (esim. T&K /SYKE) pyrkivät levittämään alan tutkimus/opinnäytetöiden tuloksia vesihuoltoverkostoille kootusti ja tiiviisti esimerkiksi ajankohtaistapahtumien yhteydessä.</p>	Alueen toimijat, oppilaitokset, vesihuoltolaitokset Vesifoorumi (FWF), alan klusterit	2022, jatkuva

Tavoite: Tiedolla johtaminen

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistujat	Aikataulu
Tiedon analysointi ja hyödyntäminen	<p>Ajantasainen ja luotettava tieto sekä tiedolla johtaminen tukevat vesihuollon strategista päätöksentekoa kuntapäätäjille ja tulevaisuuteen varautumista. Tieto tukee myös aluekehittämistä ja elinkeinojen lisäämistä sekä maankäytön ja vesihuollon suunnittelun yhteensovittamista. Tiedolla vastataan myös kuntalaisten ja laitosten asiakkaiden tarpeisiin, kysymyksiin ja investointeihin ryhtymistä. Tunnistetaan tieto ja oikeellisuus.</p> <p>Tunnistetaan paikkatietojen käyttömahdollisuudet vesihuollossa. Tunnistetaan olemassa oleva tieto ja tiedon lisätarpeet. Kehitetään tiedon keräämistä ja jalostamista. Koostetaan päätäjille vesihuollon monipuolista tilannekuvaa tietoon perustuen sekä tuetaan tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa.</p> <p>Vesihuollon tietojärjestelmien käyttökokemukset ja yhteishankinnat. (tämä toimenpide osaksi digitalisaation kehittämistä)</p> <p>Asiakastietojärjestelmä, karttaohjelmisto ja paikkatieto-ohjelmisto. Omaisuudenhallinto-ohjelmisto mukaan. Samoin huolto. Pyritään harmonisoimaan järjestelmiä ja toimintatapoja maakunnassa. Kts. Digitalisaation käyttöönotto ja hyödyntäminen-toimenpide.</p>	<p>Vesihuoltolaitokset, vesiyhtymät, kunnat, maakuntaliitto, ELY-keskus, ympäristöterveydenhuolto, SYKE, AVI, maakuntaliitto</p>	<p>2022, Jatkuva</p>
Vesihuollon tietojärjestelmät	<p>Toteutetaan vesihuollon tietojärjestelmäselvitys tunnistamaan järjestelmät ja niissä kerättävä tieto. Selvitys tukee yhteisten tunnuslukujen ja mittareiden muodostamista ja viime kädessä tiedolla johtamista sekä ”yhdenluukun periaatteen” toteutumista.</p> <p>Hyödynnetään täysimittaisesti tietojärjestelmiä tiedon keräämisessä, hallinnassa ja jakamisessa sekä tunnuslukujen laskennassa.</p> <p>Valtion tietojärjestelmien VEETI, YLVA, VATI, POVET (VHL, YSL, VL ja TSL mukainen valvonta)kehittäminen, käyttö ja täysimittainen hyödyntäminen. Operatiiviset tietojärjestelmät ja niiden rajapinnat, kehittäminen, käyttö ja täysimittainen hyödyntäminen.</p>	<p>Selvitys: SYKE/MMM</p> <p>Kehittäminen: Ohjaavat tahot, SYKE, KEHA, VVY, SVOSK, Ruokavirasto, ELY-keskus, Tietojärjestelmätoimitajat</p> <p>Käyttö: vesihuoltolaitokset, valvontaviranomaiset</p>	<p>2022, Jatkuva</p>

TOIMENPIDESUUNNITELMA

KESTÄVÄ TALOUS

Tavoitteet: Omaisuuuden hallinta

Tavoite Omaisuudenhallinta

Toimenpide	Kuvaus	Vastuutahot ja osallistajat	Aikataulu
Investointisuunnittelu	<p>Etelä-Savon alueen yhteistyöryhmän tapaamisissa käsitellään myös omaisuudenhallintaa ja investointisuunnittelua. Kts. Yhteistyömallien kehittäminen-toimenpide.</p> <p>Otetaan käyttöön yhdenmukainen systemaattinen omaisuudenhallinta ja investointisuunnittelu –käytäntö. Pitkäjänteinen omaisuudenhallinta ja investointisuunnittelu on tärkeä osa kunnan ja vesihuoltolaitosten toimintaa. Vesihuoltolaitosten tulee tehdä pitkän aikavälin omaisuudenhallinta-/ investointisuunnitelmia ja toimia jatkossa suunnitelmien mukaisesti. Suunnittelun tueksi tarvitaan riittävästi oikeanlaista tietoa.</p> <p>Määritetään ohjeistus ja tukikäytännöt pienten vesihuoltolaitosten suunnitelmien laadinnan tukemiseksi.</p> <p>Järjestetään alueellinen koulutuspäivä aiheesta vesihuoltolainsäädännön uudistuksen jälkeen</p> <p>Käyttöön otetaan arjessa hyvien käytäntöjen jakamisen toimintamalli (opitaan toisiltamme)</p>	<p>Vesihuoltolaitokset (tiedon kerääminen, suunnitelmien laatiminen ja niiden toteuttaminen), kunnat</p> <p>ELY-keskus, vesihuoltolaitokset, kunnat, maakuntaliitto</p>	<p>Jatkuva</p> <p>vesihuoltolainsäädännön uudistuksen jälkeen</p> <p>jatkuva</p>
Rahoitusinstrumenttien kehittäminen ja hyödyntäminen	<p>Vaikutetaan eri mahdollisten kanavien kautta rahoitusohjelmiin (esim. EAKR). Etsitään ja kootaan tietoa erilaista hankerahoituksista Viestitään tietoa aktiivisesti alueella. Edistetään erityisesti vesihuoltolaitosten yhteishankkeita erilaisissa hankehauissa.</p>	<p>ELY-keskukset, maakuntaliitot (viestintä ja edistäminen), Vesihuoltolaitokset, kunnat (yhteishankkeet)</p>	<p>Jatkuva</p>
Omaisuuden arvoa turvaavat rakenneratkaisut	<p>Kartoitetaan ja arvioidaan investointisuunnitelmia tehtäessä aina mahdollisuudet samassa yhteydessä hyödyntää (lähialueella olevien) vesihuoltolaitosten synergioita, yhdistymisiä ja uudelleen organisoitumisia paremman hyötysuhteen saamiseksi investoinnista</p>	<p>Vesihuoltolaitokset ja kunnat</p>	<p>Jatkuva</p>